

FLYDDA DAGAR

NR 1/2017

Årg.nr. 20/ nr. 49

Linde Bergslags Släktforskarförening

Grundades 7 mars 1996 med Lars Sundgren som initiativtagare. Föreningen skall tillvarata medlemmarnas intresse för släkt-, folkliv- och bygdeforskning om vår bygd och dess innevånare i svunnen tid.

Adress:

Linde Bergslags Släktforskarförening
c/o Ingegerd Nordin, Fanthyttan Sandgrund 308
711 96 Storå

Besöksadress:
Banvägen 26, Lindsberg

E-post: lindeforskare@telia.com
Hemsida: www.lindeforskare.se

Org.nr. 875002-6349

Flydda Dagar

är föreningens medlemstidning och ges ut med tre nummer per år.

Pris för icke medlemmar: 50:- kronor/styck

Författarna ansvarar för innehållet i sina artiklar.

Ansvarig utgivare
Calle Lindström, Lindsberg
070-545 54 87
callel@telia.com

Tidningsredaktionen
Ann Charlotte Laudon-Tegerhult
Margit Strömberg

Kursledare

För kursverksamheten ansvarar:
Calle Lindström, Lindsberg 070-545 54 87
E-post: callel@telia.com

Andra kursledare

Gunilla Didriksson 0581-10917 076-765 99 00
Margit Strömberg 0581-139 81
Göran Jansson 0581-167 68 070-209 08 79
Ann Charlotte Laudon-Tegerhult
0581-130 63 070-453 63 43

MEDLEMSAVGIFT 2017

200:- för enskild medlem
300:- för familj
BG 394-5854

Innehåll

<i>Föreningsinformation</i>	<i>sid. 2</i>
<i>Ordföranden och kassören har ordet</i>	<i>sid. 3</i>
<i>När järnvägen kom</i>	<i>sid. 4-7</i>
<i>Tre byggmästare i Ramsberg</i>	<i>sid. 8</i>
<i>När släktforskningen blev samhällsnyttig</i>	<i>sid. 9-10</i>
<i>Skriv om Din släkt</i>	<i>sid. 11-13</i>
<i>Hårda tider för ensamma barn under 1800-talet</i>	<i>sid. 14-16</i>
<i>Årsmötet 2017</i>	<i>sid. 17-18</i>
<i>Påsk</i>	<i>sid. 18-19</i>

Styrelse

Ordförande: Calle Lindström, Lindsberg
070-545 54 87 e-post: callel@telia.com

Sekreterare: Ingegerd Nordin, Fanthyttan
0581-510 97 e-post: ing.nordin@telia.com

Vice ordförande: Sven Erik Larsson, Lindsberg
070-854 53 08 e-post: svala@telia.com

Vice sekreterare:
Britt-Marie Andersson, Lindsberg
0581-930 37
epost: britten.andersson45@gmail.com

Ledamot: Ann Charlotte Laudon-Tegerhult
0581-130 63
ann-charlotte.laudon-tegerhult@telia.com

Suppleant: Lisbeth Axelsson, Lindsberg
0581-147 00 e-post: lisbeth.axelsson@tele2.se

Suppleant: Karin Ericsson, Lindsberg
0581 141 06 epost: karin.ericsson47@yahoo.se

Suppleant: Pär-Georg Johansson
073-053 58 78 epost: perre51@hotmail.com

Adjungerad

Kassör: Lisbet Nordlander, Lindsberg
070- 204 61 41
e-post: rya.redovisning@telia.com

Valberedning

Göran Jansson, Lindsberg
Gunilla Didriksson, Lindsberg

Ordföranden har ordet!

Läser och förstår - om husförhören.

Som släktforskare är man ju ofta och läser i olika husförhörslängder, kanske för de flesta en sökning efter familjer, datum eller flyttningar. Kanske inte så många av oss ägnar prästens noteringar runt husförhören någon djupare läsning.

Men husförhören var viktiga och genomfördes årligen. Prästen skulle kontrollera sockenmedlemmarnas kunskaper i kristendomen och deras läskunnighet. Man kan säga att husförhören omfattade fyra viktiga punkter; innantilläsning, katekesen, förklaringarna och begrepp.

Att alla skulle kunna läsa var kyrkans mål och läskunnigheten var en förutsättning för att individen skulle bli konfirmerad. Konfirmationen var i sin tur en förutsättning för att kunna gifta sig, så läskunnigheten var viktig. Allmänt kanske många tror att läskunnigheten i Sverige är kopplad till folkskolans införande 1842, men läskunnigheten går mycket längre tillbaka i tiden. Redan i 1686 års kyrkolag ålades kyrkoherden att se till att ungdomarna i socknen kunde läsa ur bok och 1734 bestämde riksdagen att alla barn borde lära sig läsa innan 10 års ålder.

Forskarna har uppskattat att runt 1720-talet var läskunnigheten i Sverige ca 85 %, bättre ju yngre personen var naturligtvis. I många brev och dagböcker från utländska besökare i landet nämns med stor förvåning och häpnad hur minsta piga i Sverige kunde läsa ur bok, i ett land som ansågs fattigt och efterblivet i Europas periferi. Barnens undervisning åvilade föräldrarna, men oftast var det nog den äldre generationen av mor- eller farföräldrar som fick stå för undervisningen. Men i många socknar hade man s.k. "barnalärare" som ambulerade runt i socken och lärde barnen att läsa. Ofta var dessa lärare f.d. soldater.

Men husförhören var naturligtvis också ett tillfälle för prästen att kontrollera kunskapen i kristendomen. Det gällde att kunna Luthers katekes och förklaringarna till dessa. Här kan man stöta på Svebilii katekes. Denna skrift var författad av ärkebiskopen Olof Svebilii, född 1624 och död 1700. Svebilii katekes, eller skrift, antogs på riksdagen 1689 och bar namnet "*Enfaldig förklaring öfver Dr Martin Luthers lilla cateches, ställd genom frågor och svar*". Denna skrift var i bruk fram till 1810 i den svenska folkundervisningen.

En spännande inblick i allmogens läskunnighet och tillgång till böcker fås i en längd från Rättvik som omfattar 1720-talet (Rättvik AI:1 (1670-1700) ex.vis Bild 340 / sid 51) Här har prästen noterat vilka böcker som finns i hushållen. I många finns ABC-bok, psalmböcker och bibel.

Att utebli från husförhören var straffbart, straffen var böter eller skamstraff, barn som uteblev från förhören skulle agas.

Lagen om husförhör upphör 1888 och blir därefter frivillig. Men från 1680-talet och fram till slutet av 1800-talet har vi husförhören att tacka för att vi kan få en inblick i våra anors liv och situation.

Calle Lindström

Ordförande LBSF

Kassören har ordet!

Jag heter Lisbet Nordlander och har från och med årsskiftet tagit på mig att vara kassör i föreningen. Dessutom kommer jag att ha hand om medlemsregistret. Jag är redovisningskonsult sedan drygt 30 år och har även stor erfarenhet av föreningsliv och hantering av medlemsregister.

Eftersom jag inte sitter i styrelsen och därmed inte är fullt insatt i alla aktiviteter är det viktigt att var och en som betalar något noga anger vem som betalar, för- och efternamn, samt vad betalningen avser. Om det är en kursavgift – vänligen ange vilken kurs det handlar om.

Jag tackar på förhand för att ni hjälper mig med detta.

Lisbet Nordlander

Kassör LBSF

När järnvägen kom

Margit Strömberg

Under hösten 2016 fick LBSF en gåva i form av ritningar och material rörande byggnad och ombyggnad av stationshusen i Wedevåg och Lindesberg. Vi har forskat vidare kring stationshusen och vilka som var bland de först anställda vid Frövi – Ludvika järnväg.

Extra roligt har det varit eftersom gåvan sammanföll med den nyligen genomförda upprustningen av stationshuset i Lindesberg – numera Resecentrum.

Järnvägslinjen Nora- Ervalla är välkänd, eftersom den finns kvar och vårdas och hålls öppen, ännu idag, som museijärnväg. Det var Sveriges första bredspåriga och med ånglok trafikerade järnväg och öppnades 1856 för trafik. Örebro var också tidigt ute med banan Örebro---Köping, som kom 1848 I Frövi inrättades en station på den järnvägslinjen och då kom ett förslag om en ny järnväg därifrån och upp mot Dalarna. En drivande kraft för det förslaget var brukspatron Harald Ericsson i Ramsberg.

Sveriges industrimöjligheter hade vid denna tid upptäckts i England. En mineralog Forbes hade på 1860-talet gjort ett överslag av malmrikedomen i västra Västmanland. Han ansåg denna trakt vara en av de malmrikaste på jorden. Detta satte fart på intresset för en järnväg genom Bergslagen. Banan byggdes under åren 1870-1873 i engelsk regi, mellan Frövi och Ludvika. Från år 1896 övertog Trafik AB Grängesberg- Oxelösund, genom köp, Frövi-Ludvika- banan och ägde den fortfarande 1943.

Baron Axel Sparre, Brukspatron i Wedevåg arbetade ivrigt på att få järnvägen att passera Wedevågs Bruk. Han lyckades med det, till viss förtret för hans svåger, dr Ehrenborg, brukspatron på Bohrs bruk, som hade sett med glädje på den första kartan, där sträckningen passerade Bohr. Nu blev det Wedevåg som kom att ligga efter järnvägen. Ett stickspår på 600 meters längd leder från Wedevågs station fram till brukets verkstäder.

Järnvägstationen Wedevåg 1901

Lindesbergs Kulturhistoriska Arkiv

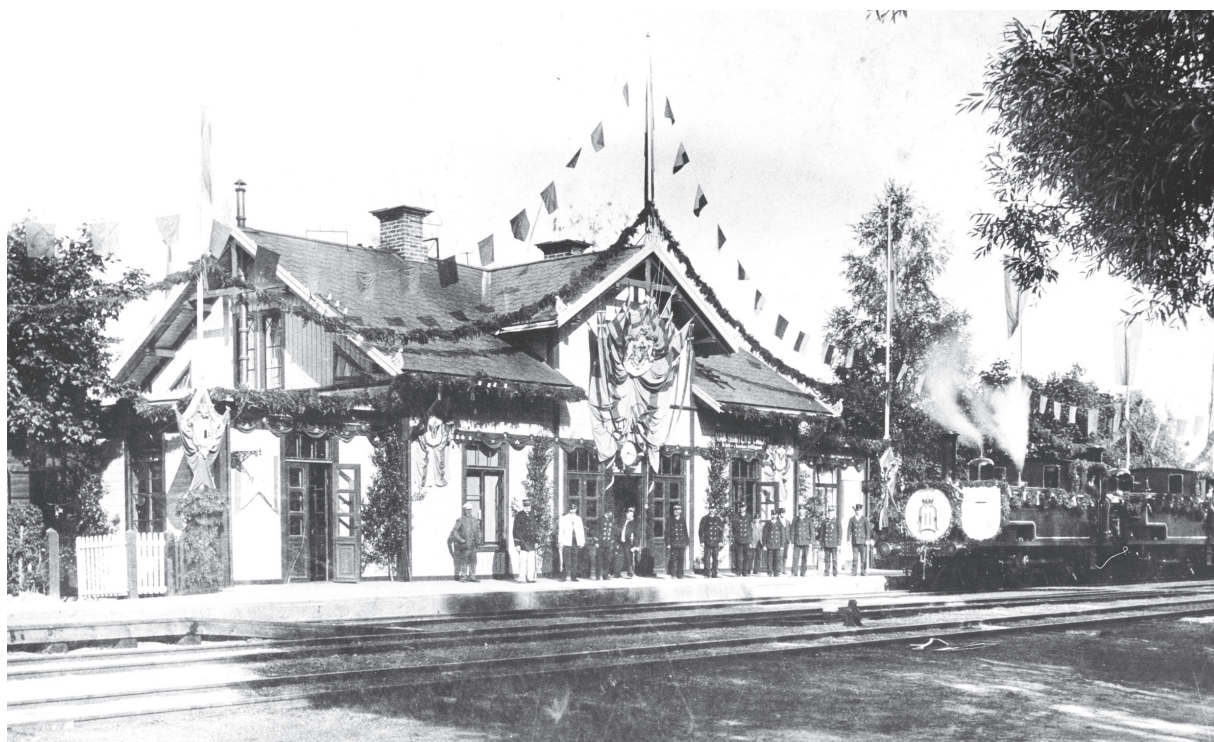
Stakningen mellan Frövi och Wedevåg började vid midsommartid 1870. Jordschaktningen var besvärlig på vissa sträckor, som vid Backa, söder om Wedevåg, där det var sank mark. Där användes mängder av timmerstockar för att förstärka banvallen.

Arbetarna hade en dagspenning på 1.50-2 kronor per man och det för en arbetsdag på 12 timmar, från kl.5 på morgonen till kl.8 på kvällen. Rallare utförde rälsläggningen, som var ett tungt arbete, med en ersättning på 3 kronor om dagen. Den dåliga betalningen gjorde att en av de första strejkerna i Mellansverige bröt ut. Men den rann ut i sanden, mellan sliprarna som togs från trakten och all annan material som kom från England.

Rallarna var begäpade av ortsbefolkningen och ansågs vara vilda äventyrare, men de flesta av dem var stillsamma personer som ibland sjöng andliga sånger under arbetet. Det var i väckelsens tid i början av 1870-talet. Arbetet fortsatte med bandelen Vedevåg-- Lindesberg och trafikillstånd erhöles 11 november 1871. Den första biljetten är daterad 16/11 1871, då första tåget körde ut från Frövi. Lindesbergs första stationsföreståndare hette A. Svensson och Wedevågs första stationsföreståndare eller stins hette Carl Natanael Westman. Han stannade bara något år och följdes av en ström av nya namn. De namn jag minns från min ungdom, jag är uppväxt i Vedevåg, är E.O.W Zaar 1934-42 och senare Nils J. Sporrang, född 1992, som också var aktiv inom Missionsförsamlingen. Föreståndaren kallades stins och var så stilig i uniform med blanka guldknappar och märke i skärmössan. Han hade en röd flagga upprullad på en stång med en rund skiva och med dem kommunicerade han med lokförare och konduktör. På stationen arbetade också ett par stationskarlar, växlar skulle läggas om, rensas från snö, övrig snöröjning på vintern, vagnar skulle lastas ur och kopplas på nya godståg. En av dem som jag minns är Karl Heij. Hans son Lennart bytte namn till Heijkendahl, något som fadern var helt nöjd med. Det blev nämligen så mycket skämtande med hej, hej, sedan det blivit vanligt som hälsningsord. Vid presentation kunde det också uppstå problem. Familjen Heij bodde i stationshuset och stinsen Karl Wikström bodde där också på övre våningen. En annan stationskarl hette Stig Hammarström.

I banvaktsstugor efter spåret bodde banvakter som for banan fram på sina trallor eller dressiner, för att kolla att inget hänt med rälsen, någon solkurva kunde t.ex. ha bildats om det var en varm sommardag. När jag var barn bodde min familj några år i en ledig banvaktsstuga, där banvakten inte längre behövdes, den siste hette Emil Sjögren. Det var ett litet hus med ett rum och kök på nedre botten, kallt på vintern, men det fanns en kakelugn att elda i och vedspis i köket. På vinden fanns ett litet sommarrum. Jordkällare och uthus med utedass fanns också samt en trädgård med bärbuskar och päronträd

.Då var stationshuset i Wedevåg bra mycket större. Enligt ritning fanns väntsal med biljettlucka, där jag kunde köpa månadsbiljett för att pendla till jobbet i Lindesberg. En liten lägenhet fanns på nedre botten och på övervåningen en större lägenhet med tre rum och kök, toalett och garderober. Stationshuset var byggt

Lindesbergs första järnvägsstation vid kung Oscar II besök i Lindesberg den 14 juli år 1900
Lindesbergs Kulturhistoriska Arkiv

1911, och hade haft en förgångare, ett envånings timmerhus byggt vid järnvägens tillkomst 1871, som dock försågs med en övervåning och en tillbyggnad på 1880-talet. Samtidigt som nytt hus byggdes tillkom också ett godsmagasin. I det nya huset inrymdes åren 1911- 17 samhällets poststation, som sedan flyttades till herrgårdens suterrängvåning. I väntsalen fanns träbänkar att sitta och vänta på, om tåget var försenat. Det hände även på den tiden, men var ganska ovanligt. Till stationen, cirka 2 km, tog jag mig med cykel, ibland på vintern när snön föll och vägarna var oplogade på morgonen, kom skidorna fram som fortskaffningsmedel. Det var bara att ställa upp dem mot den gråbeiga husväggen, och cykeln i cykelstället och där stod de, när man kom tillbaka på kvällen.

Stationshuset behövde repareras år 1943 och från den tiden finns bevarat ritningar som visar hur hela huset moderniserades och rustades upp. Budget för den omfattande reparationen gick på 15200 kr. En bangårdsplan finns också, där man kan se de båda broarna över de två årmarna som omsluter Vedevåg, samt planen över det sedan länge rivna tegelbruket. Samma öde drabbade stationshuset, det revs år 2006 och även den närbelägna banvaktsstugan och Pressbyråkiosken, som faktiskt fanns en gång i tiden är borta. Tågen stannade inte längre i Vedevåg, ingen stins behövdes längre och inget stationshus.

Järnvägstationen Linde omkr år 1900

Lindesbergs Kulturhistoriska Arkiv

I Lindesberg skulle ett nytt stationshus, ritat av stadsarkitekt Frej Klemming, byggas 1936. Det blev en nybyggnad av sten i två våningar med källare. I bottenvåningen borde inrymmas expeditioner, väntsal, toaletter, postrum och tidningskiosk. På våning två, en lägenhet om fem rum och kök. Alla arbeten skulle utföras omsorgsfullt och efter bästa arbetsmetoder. I källaren inrättades förråd, tvättstuga och tork. I vestibulen behövdes järnbalkar omgjutna med betong i tak och i pelarna som bar upp taket. Golvet lades med Höganäsplattor och i väntsalen med slipade kalkstensplattor. Där uppsattes räcken och köledare i rostfritt stål med bagagehyllor av ek, ställning för anslagstavlor av rostfritt och masonite, dricksfontän av kakel, bagagehylla av furu och bänkar av björk.

År 2016 på skyltsöndagen i december ordnades "Öppet hus", i stadens nya, ombyggda stationshus. Redan veckan före invigdes stationshuset och resecentrum som har förändrats en del, genom arbeten av Lokala Roof arkitekter, som har strävat efter att ge huset en Bergslagskaraktär.

En nyhet är, att ett beslut togs 11 januari 2017 att statliga Trafikverket övertar ansvaret för järnvägsnätet.

Stationsinspektorer vid Vedeång station (1871 – 1920)

Carl Natanael Westman född 1828. Han kom med sin familj från Arboga stad 1871.

Carl Alfred Westman född 1852 kommer också han från Arboga 1873-74 och stannar i Vedeång till 1876 då han flyttar tillbaka till Arboga. Han efterträds av Johan Edvard Lamberg född 1850 som kommer från Göteborg och har hunnit mellanlanda i Lindesberg. Han flyttar sedermera till Ljusnarsberg. Från Örebro kommer samtidigt August Emil Finnberg, född i Nyköping 1858. Han stannar i Vedeång till 1889 då han flyttar till Nya Kopparberg.

Han efterträds i sin tur av Anders Wilhelm Andersson som är född i Lindesberg men hunnit arbeta i Ljusnarsberg. Han tituleras i början som ”konduktör” men avancerar till stationsinspektör och stannar i den befattningen till 1898 då han flyttar till Mora.

1898 kommer, från Ljusnarsberg, Karl Axel Åberg född 1851 i Lindesberg. Han arbetar som stins endast några få år och avlider 1903. Samma år kommer Karl Karlsson Wikström född 1865 till Vedeång från Grängesberg.

Järnvägen krävde även andra yrkeskompetenser. Per Gustaf Fagerman född 1845, arbetar som stationskarl från 1871 till 1875 då han flyttar till Kolbäck. Det finns en grindvakt, Carl Anders Ersson född 1849, som även han byter arbetsplats, till Ramsberg, några år senare. Banvakten Hugo Wilhelm Rudolf Lindström född 1849, kommer till Vedeång 1876 och finns fortfarande kvar i tjänst på 1910-talet. Skaran utökas i rask takt med Karl Neumark-Sjökvist från Stigtomta, Gustav Eriksson från Näsby och Karl August Granberg från Ljusnarsberg och Karl Pettersson Heij från Grängesberg.

Lindesbergs station (1871 – 1881)

Huvudkontoret för Frövi-Ludvika järnväg låg 1876 i Lindesberg. Trafikchefen hette Adolf Taube och till sin hjälp hade han en baningeniör Åkerblom och en maskiningeniör John Jonson som är engelsk medborgare. På huvudkontoret finns även två telegrafister och en kontrollör.

Stationsinspektör vid denna tid i Lindesberg är Anders Svensson. Han kommer från Västergötland efter att ha arbetat en tid i Fellingsbro. Till sin hjälp har även han en stationsbokhållare Broström som också kommer från Västergötland. Vid stationen i Lindesberg finns många stationskarlar anställda och ett par banvakter.

Nya yrken följer i järnvägens spår och som sannolikt också gav nya möjligheter till karriärer. Stationsinspektörerna kommer ibland långväga ifrån och man flyttar ofta och då längs med järnvägens sträckning upp mot Dalarna. Många är unga. De ser den nya tekniken, tror på dess utveckling in i framtiden

Det nyrenoverade stationshuset Lindesberg

Källor:

Sixten Rönnow, Wedevågs bruks historia,

Entreprenadkontrakt TGOJ och byggnadsfirman Hansson & Svensson, Eskilstuna, 1943

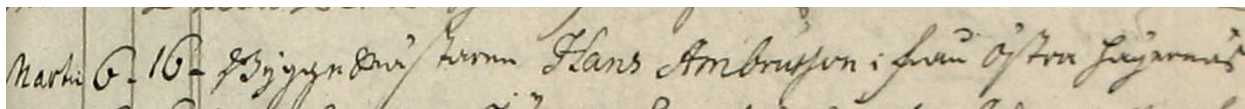
Tidningsnotiser

Kyrkböcker Lindesbergs lands- och stadsförsamling

Lars Hagström Bergslag och Bruksbygd Lindesberg 1999

Tre byggmästare i Ramsberg

I Bergslagen brukar ju de flesta anorna vara bergsmän, smeder, koldrängar osv. Men nu har jag hittat tre generationer byggmästare. Så nämns de i alla fall i hfl och dödböcker.

Hans Ambrosiusson, död i Hägernäs 6/3 1729 står bara i dödboken som byggmästare.. Han torde vara son till klockaren Ambrosius Hansson och enligt dödboken född 1678, d v s precis innan födelseboken börjar. Gift 20/12 1711 med Brita Persdotter. Hon anges i dödboken – 8/3 1753. – som ”byggmästare Hans Ambrosiussons änka”.

Äldste sonen Per gick i faderns fotspår och kallas byggmästare på åtskilliga ställen. Han var född 12/5 1712 och dog 12/5 1787. Anges ha varit ”from och Gudälskande”. Gift 22/7 1733. Hustrun Maria Johansdotter kom från Sjötorp, var född 10/2 1706 och död 26/5 1790 ”dygdig och allvarsam”.

Ingen av Pers söner tycks ha blivit byggmästare, utan svärsonen Johan Mattsson tar över. Först som ”murmästare” och sedan som byggmästare. Han dog 10/4 1790, ”snäll i sitt arbete”, d v s arbetade snabbt och förhoppningsvis också bra.

Födelseort har jag inte hittat och inte heller vigseldatum. Hustrun heter Brita Persdotter och den unga familjen bor hos Per och Maria. Brita var född 18/8 1733 och dog 9/6 1806.

Familjen bor sedan på Nyhammar och åtminstone två av Johans söner tar sig namnet Nyberg, Jon och min ana Carl (född 11/12 1761). Carl är skriven som torpare-dagkarl.

Och vad gör en byggmästare i Bergslagen? Kanske byggde de stora bergsmansgårdarna. Byggnader behövs också för bergsbruket, hyttor, smedjor, kolhus, gruvstuga. Masugnen däremot murades. Det kanske var så murarmästaren började, innan han övertog svärfars yrke?

Barbro Nordlöf
Myrvägen 9, 142 60 Trångsund
08/771 09 31
barbro.nordlof@outlook.com

När släktforskningen blev samhällsnyttig

Leif G:son Nygård

Jag fick ett telefonsamtal

För lite drygt 6 år sedan fick jag ett telefonsamtal. Det var en advokat och tillika delägare i en av Norges och Sveriges största advokatfirmor för företag och industri – Foyen AB – som ringde. Han hade googlat och funnit mitt namn knutet till släktforskning. De behövde hjälp med gamla handlingar rörande dammanläggningar som tillhörde bruk i Västmanlands och Örebro län. Det verkade intressant. Och eftersom detta för- enade mitt intresse för släktforskning, bruk i Bergslagen och domstolsarkivalier tackade jag ja till uppdraget.

Fastighetsägares med dammar huvudbry

För saken är den att runt om i Sverige finns det enskilda fastighetsägare och företagare som äger kraftverk och dammar som förr eller senare behöver repareras eller ombyggas. Och med den strikta lagstiftning som finns idag på kultur-, miljö- och naturområdet är inte detta enkelt; det är ofta tidskrävande och dyrbara processer som föregår sådana årgärder. För en kort tid sedan framkom i en riksdagsdebatt att en sådan process kunde kosta 500 000 kr i rättegångskostnader och sedan lika mycket för att riva anläggningen, om beslutet skulle gå dem emot. Då förstår man att underlaget är betydelsefullt.

Lagstiftningen

Sveriges och EU:s lagstiftning – framför allt det så kallade vattendirektivet – ger numera hotade arter, natur och kulturmiljöer i och intill vattenleder ett mycket starkt skydd. Riksdagens miljömål säger att: *”Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.”* Så hur kraftverk och dammanläggningar brukas och sköts, vilka fysiska ingrepp som planeras i vattenområdet är därför en viktig uppgift för länsstyrelsen att kontrollera och övervaka.

Järle damm

Foto SVT

Många dammar o kraftverk i Örebro län

Vid en inventering som gjordes av länsstyrelsen i Örebro län förra året 1) konstaterades att trots Örebro läns ringa storlek i ett nationellt perspektiv är länet bland de län med flest dammar i Sverige. Det finns totalt ca 600 dammar varav många inte används aktivt idag och ca 130 vattenkraftverk, där flera kraftverk och regleringar saknar tillstånd. Och det är här jag kommit in i bilden; jag har hjälpt till att ta fram underlag för sådana tillstånd åt advokatfirman och enskilda markägare.

Min forskning

I min forskning har jag fått koncentrera mig på i huvudsak tre arkivbildare och arkivalier: 1/ Bergskollegium, 2/ bruksarkiv och 3/ domstolsarkiv. På Bergskollegium har jag framför allt sökt privilegium och kungliga brev på bruk och underliggande egendomar. För flera av dammarna och kraftverken ligger i områden som tidigare ingick i en bruksrörelse. Det förhållandet gäller bl a Gisslarbo, Holmen, Högfors, Lesjöfors, Långbanshyttan, Stjärnfors och Stora Lassanå. Och i bruksarkiven förvaras ofta handlingar som rör enskilda dammanläggningar. De kan ge avgörande pusselbitar eller ledtrådar. För den centrala frågan är oftast när en damm eller ett kraftverk togs i bruk. Och då är domstolsarkivets protokoll de mest betydelsefulla handlingarna då dessa visar svart på vitt när en anläggning blev laglig. Och det är vad den nuvarande fastighetsägaren behöver för att kunna fortsätta sin verksamhet.

Anläggning invigdes av landshövdingen

Eftersom flera av dem jag hjälpt fortfarande bedriver processer i domstol kan jag p g a. sekretess inte gå in närmare på enskilda fastighetsägare. Men rent allmänt kan jag i alla fall säga att en i länet har ett vattenkraftverk som inte bara genererar ström till den egna gården utan försörjer en hel by med elektricitet. Så då kan man förstå hur viktigt det är att få tillstånd att bedriva verksamhet. En annan som jag hjälpte, Nils-Olof Eriksson har dock blivit omskriven i tidningen (NA) så honom kan jag nämna. Han har ett företag i Våtsjötorp, på vägen mellan Örebro och Karlskoga: N-O Erikssons Skogsbruk AB. Hans förfader byggde i början av förra seklet ett litet elkraftverk i Valån, som rinner mellan Våtsjön och Ångsjön. Det ville han reparera, men det satte myndigheterna stopp för eftersom tillstånd saknades. Min efterforskning blev inte enkel men resulterade efter mycket sökande och texttydning i handlingar som blev helt avgörande. En dom i Mark- och miljödomstolen gav honom rätt och den 17 augusti förra året var landshövdingen där och invigde en ny fiskväg och ett nytt vattenkraftverk. Det kändes rätt bra för mig – också.

Dammen vid Korslångssmedjan

Foto: Margareta Boije, Kerstin Fogelberg

- 1) Länsstyrelsen Örebro län. Regional plan för Länsstyrelsens arbete med fysisk påverkan i vattendrag. Publ nr: 2015:17.

Apotekaren vill starta bokhandel

Slutligen kan jag inte undanhålla läsare av Flydda dagar, och med intresse i Lindesberg, det lilla fynd jag stötte på i mina efterforskningar tidigare i år. Jag gjorde då en ”avstickare” in i Länsstyrelsen i Örebros arkiv. Jag råkade då på apotekaren August Theofil Blombergs (1819-1907) anmälan från 10 mars 1856 om att han tänker starta bokhandel i Lindesberg. Det kan sägas vara upprinnelsen till ett av de mest legendariska företagen i Lindesberg, som dessutom fortfarande är i drift.

För den hugade släkt- och hembygdsforskaren kan jag meddela att källan till arkivfyndet är: Landsarkivet i Uppsala; Länsstyrelsen i Örebro; Landskansliet del I; Brevkoncept 1855-1856; A I b:107.

Skriv om Din släkt

Ann Charlotte Laudon-Tegerhult

Många släktforskare har kanske då och då funderat över hur man kan göra sin forskning lite mera tillgänglig för andra, släktingar eller kanske en större grupp. Man kan skicka dokument till släkten eller till släkträd på en hemsida – om man nu har en sådan. Man kan kanske skriva en släktbok.

Flydda Dagar har träffat några personer som kan ge exempel på hur det kan gå till.

Gerd Sköld Ylikoski har sammanställt och redigerat dagboksanteckningar, berättelser och minnen som hennes far Anders Sköld började skriva ned 2003 och höll på kontinuerligt fram till sin död 2010. Han hade samlat allt i pärmar och när Gerd började läsa allt samlat material växte tanken på att sammanställa allt i en bok. 2015 utkom *Förr och senare* på Ordbrand förlag.

Gerd beskriver bokens innehåll som främst ett tidsdokument som sträcker sig från 1920 - tal och in på 2000- talet. Innehållet har inte fokus på släktforskning utan snarare på berättelser om den egna familjen, vardags- och arbetsliv under 1900-talet. Vänner och arbetskamrater skymtar förbi i berättelserna och Gerd har fått kontakt med personer som känt igen sig själva eller anhöriga i boken. Gerd anser att förutom att boken utgör ett tidsdokument får man även ett kulturhistoriskt perspektiv på tiden i hennes pappas berättelser. Geografiskt sträcker sig boken från Vedeå upp mot Stjärnfors och Kopparberg.

Gerds främsta intention med boken är att bevara minnet av Anders Sköld i nuvarande, men också i kommande generationer av familjen. Att dela hans kunskaper och erfarenheter. Boken har också varit viktig för vänner. Som någon uttryckt det ” *man ser och hör Anders framför oss* ”

För den intresserade så finns boken i Släktforskarför-
eningens lilla bibliotek i lokalen på Banvägen I Lindesberg.

Gerd Sköld Ylikoski

Sven Oloph Bertilson är född i Finnåker men hans anor kommer bland andra från Stadra och Moshyttan. Han har inte släktforskat själv men har tillsammans med sin fru Ulla, som släktforskar, varit till god hjälp för en tremänning, Barbro Björk, som släktforskat på sin och Sven Olophs släkt i många år.

Barbro Björk har skrivit släktboken Johannes och Carolina från Nora Bergslag. Hon började släktforska 1983 och skriver i sitt förord om den nytta hon haft av dator och datorisering av arkivmaterial samt även andra forskare. Släkten har en tysk anmoder Anna Ovena Hoyer vilket har inneburit att hon även rest till Tyskland för att utvidga forskningen.

Tidsmässigt spänner släktboken från senare delen av 1500-talet till nutid. Boken innehåller antavlor och beskrivningar av personer men också ett flertal bilder. Barbro Björk skriver ” *Då vi går långt tillbaka i tiden vet vi inte särskilt mycket om människornas liv, men vi kommer längre med att veta var och hur de bodde. Därför finns i denna bok många bilder på hus, kyrkor och bouppteckningar, som har anknytning till våra anföräder* ”

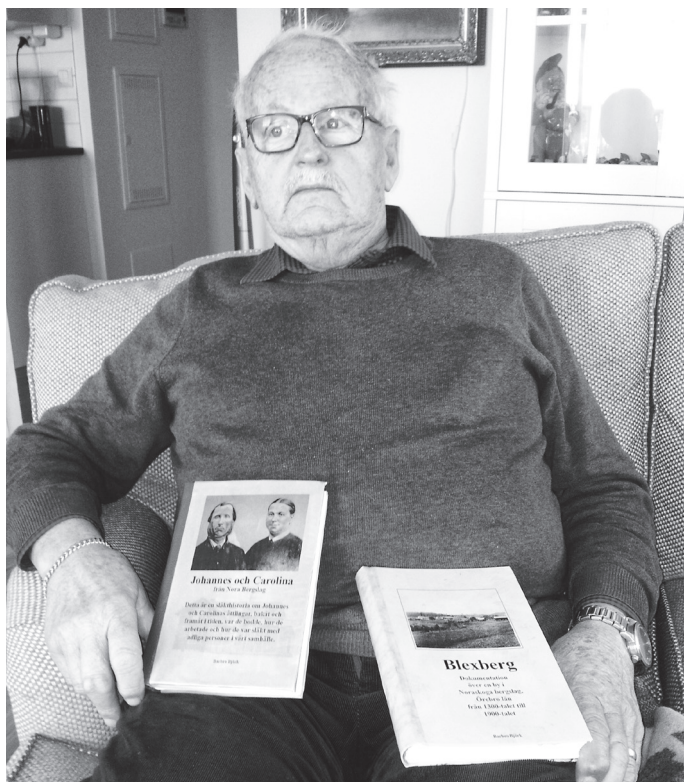
Författaren har även en noggrann källförteckning i boken.

Barbro Björk har även skrivit en bok om Blexberg vilken Sven Oloph mera vill beskriva som en skildring av gårdar och torp som har anknytning till släkten.

Vad släktboken betytt för Sven Oloph och hans familj ?

- Våldigt mycket, säger han. Den har lett till en fördjupad kontakt med släktingar, bland annat genom släkträffar varje år och ett stort intresse för de egna rötterna. Ny kunskap och ibland också tillrättalägganden och ökad förståelse för händelser inom släkten om vilka det har varit delade meningar. I sommar planerar man för ny släkträff och nya samtal om minnen och kanske nya forskningsupptäckter.

Släktboken finns endast i ett fåtal exemplar och har inte givits ut på något förlag utan Barbro Björk har själv skrivit, redigerat och bundit in boken. Den finns inte heller tillgänglig via Släktforskarförningen. Är man intresserad av boken och dess innehåll går det bra att kontakta Sven Oloph via mail: ulla.b.bertilsson@gmail.com.

Sven Oloph Bertilsson

Gunilla Didriksson, känd av många släktforskare i Lindesberg funderade länge på hur hon skulle kunna göra forskningen över den egna släkten mera tillgänglig för sina barn och kanske främst barnbarnen. Hon valde att göra en Power Point presentation över sin farfar med förgreningar till både tidigare och nästa generation.

Gunilla presenterade sitt material på utbildningsdagar för ledare av släktforsarkurser som hölls i Vänersborg hösten 2016 och fick ett positivt gensvar från deltagarna.

I sin presentation har Gunilla lagt in antavlor, bilder över Ramsberg och gårdar. Hon har presentationen på USB-sticka vilket gör materialet tillgängligt via dator nästan var som helst. En fördel är även att man kan lägga till eller redigera om material på enkelt sätt. Gunilla svarar gärna på frågor ang tillvägagångsätt.

Bo Lennart Andersson som kommer från Västra Götaland, presenterade vid samma utbildningstillfälle i Vänersborg en släktbok han sammanställt över en av sina anor. Han letade via nätet olika förlag som ger ut böcker även i små upplagor. Förlagen har ibland egna mallar eller program man kan ladda ned eller också kan man använda Word eller något annat ordbehandlingsprogram för sin text.

Han betonade vikten av att arbeta mycket med vilket material man väljer att presentera och utifrån det göra en noggrann disposition. Han presenterade både antavlor, texter och bilder. Boken trycktes i A5 format och kostnaden var överkomlig trots att upplagan var begränsad.

Dags för en sammanfattning

I Släktforskarförbundets tidning Släkthistoriskt forum 2016:4 skriver Eva Johansson om ”*Skriv en bok om din släkt.*”

Hon skriver att det finns två sorters släktböcker - kataloger över släkten med fokus på antavlor och enbart biografiska data om personerna eller släktberättelser, som lägger sitt fokus på släktens historia. Det handlar inte om att skriva en roman, men med ett läsvänligt språk och en bra disposition av innehållet, kan släktingar få möjlighet till mera kunskap om den gemensamma släkten. Den som har fakta om släkten kan till och med sägas ha en uppgift att dela med sig av sina släktforskningsresultat.

Vad vill man berätta? Ja, kanske inte allt. Det kan bli alldeles för oöppbart och svårt att förmedla. Fundera över vilka personer man brukar lyfta fram ur sin släkt när man berättar om sin släktforskning. Kanske kan man börja berättelsen om en person eller en speciell händelse i släkten.

Hur börjar man då? Ett sätt är att göra en lista över vad man vill ha med i sin berättelse. Varje punkt på listan kan utgöra en rubrik för det som man vill utveckla vidare.

Börja berättelsen med de rubriker som känns lättast att skriva om eller är roliga. Det är inte nödvändigt att gå i kronologisk ordning när man börjar. Det kan man ändra på under skrivandets gång och flytta i texten. Kom ihåg, som Eva Johansson skriver ”*det är din egen berättelse, det är du som bestämmer över den och du skriver den som du själv vill*” Hon poängterar också att man skriver inte för andra släktforskare, man skriver inte för att betygsättas utan man skriver för att dela med sig av sin kunskap om släkten, vilket i sin tur kan ge ringar på vattnet i form av ökad kontakt inom släkten och - kunskaper som kan läggas till den egna släktforskningen.

Försök sätta in berättelserna i ett historiskt sammanhang. Hur såg det ut i Sverige vid den tid man beskriver. Finns det soldater i berättelsen – berätta om eventuella krig han varit med i eller hur såg soldatens liv ut, hur bodde man osv.

Slutligen tipsar artikelförfattaren om att bilda skrivargrupper inom den egna släktforskarföreningen. Man träffas och utbyter tankar och synpunkter på sitt skrivande både kring praktiska frågor och innehåll. Det har blivit populärt att göra släktböcker och på nätet kan man få information om både tryckerier och kostnader. Kan släktberättelsen bli en bok blir den ett bestående värde för släkt och efterlevande.

Källor:

Samtal med Gerd Sköld Ylikoski den 12/1 2017

Samtal med Sven Oloph och Ulla Bertilsson den 20/1 2017

Föreläsning om presentation av släktforskning utbildningsdagar Vänersborg Sveriges Släktforskarförbund utbildning 23- 24 oktober 2016 (Gunilla Didriksson och Bo Lennart Andersson)

Eva Johansson Skriv en bok om din släkt i Släkthistoriskt forum 2016:4 sid 44-47

Hårda tider för ensamman barn under 1800-talet

CO Granath

Historien om fattigvårdsbarnet Johan Wilhelm född 1848 i Lindesberg.

Johan föddes som oäkta barn 1848 av pigan Johanna Göding f 1827 i Lindesberg. Johanna själv var oäkta barn till båtsman Petter Gödings dotter Brita Stina f 1791.

Johan, och modern som nu kallade sig Lindström, fick nu bo hemma hos mormor Brita Stina tillsammans med sin moster Maria f 1834.

Johans mor Johanna avled 10 juni 1852 varvid mormor Brita Stina, 61 år gammal, fick ta hand om den lille 4-åriga gossen.

Som släktforskare letar man inte enbart efter anor utan försöker skaffa sig en bild av hur de levde. I detta fall har fattigvårdsstyrelsens protokoll varit en guldgruva att gräva ur.

Att mormor Britta Stina var mindre bemedlad kan man förstå då man läser i fattigvårdsstyrelsens protokoll redan vid Johans födelse 1848.

I protokoll daterat 12 dec 1848 står att Brita Stina Göding erhöll 6.24 Rd för kommande år. Denna summa fick hon fram till 1852 då summan höjdes till 18 Rd då hon även försörjde sin dotterson. Summan höjdes sedan till 30 Rd 1856.

För en äldre människa som Brita Stina var det inte helt enkelt att uppfostra denne lille gosse.

I protokoll daterat 6 april 1857 kan följande läsas :

§ 5

Enär fattigvårdsstyrelsen fått sig bekant att Brita Stina Gödings dotterson som är hos sin mormor sig vara så bortskämd och vanartig att en försörjare och allvarsammare behandling än mormoderns är nödvändig, om han ej ska bli för sin framtid förlorad, beslöt styrelsens ledamöter förena sig i bemödandet att åt honom anskaffa plats i någon allvarsamt och ordentligt hus där han kan erhålla undervisning och tukt.

Jag har inte funnit när och var styrelsen sedan fann något hem som motsvarar deras intentioner, men de fortsatte att via Brita Stina anslå bidrag av 52 Rd fram till 1861.

Att man inte tog gossen där man satte honom kan fortsättningsvis utläsas i fattigvårdsstyrelsens protokoll.

1861-05-08

§ 3

Till avlidna Johanna Gödings son som är inackorderad vid Björkhammarstorp hade ordföranden ordnat medel till uppköp av 1 katekes och en psalmbok, emedan gossens moder- moder anmält att gossen utslitit sina gamla böcker. Styrelsen gillade(godkände) åtgärden.

1861.9.11

§ 6

Pehr Andersson i Björkhammarshult hade förklarat sig ej längre vilja behålla gossen Johan Wiliam Jansson Göding, varför ny plats skulle åt honom anskaffas

Av ovanstående protokoll framgår att Johan Wilhelm varit inackorderad, men frågan kvarstår om han även tidigare varit på annan plats och även där ”straffat ut sig”. Jag hittar honom inte namngiven i husförhör hos Pehr Andersson eller redovisning i protokoll från fattigvårdsstyrelsen om var han i så fall varit inackorderad.

1863-12-04 erhöll Brita Stina 25 Rd (§ 3 15/1 -64 och till Johan Wilhelm 50 Rd (§ 4 15/1)

Detta var den sista utbetalningen till Brita Stina Göding då hon avled den 13 februari 1864.

Nu stod den 14 åriga Johan helt utan anförvanter, förvirrad och utlämnad i fattigvårdens sköte. Var han nu bodde har jag inte kunnat finna.

Johan på rymmen

1865-66, som 16-17 år gammal står han inskriven i husförhörsboken under ”Anteckningslängd, jämlikt Kungliga cirkulärskapet den 20 januari 1865 -vid mantalsskrivningen 1865-12-06”

-Förrymde fattigvårdsbarnet Johan Wilhelm (Jansson)-

Varför Jansson? Möjligtvis var det en familj med namnet Jansson som han fick bo hos efter Britas död eller tidigare.

Johan Wilhelm hade nu ingen familj, ingen utbildning, inget arbete och tydligen med hänvisning till tidigare

kontakt med fattigvårdsstyrelsen, stora svårigheter att leva ett för den tiden sunt och ordentligt leverne. Jag kan tänka mig honom som väldigt förvirrad och utan möjlighet att ta vara på sig själv. Han rymde helt enkelt från de krav människor/samhället ställde på honom, men till vad?

Enligt nedanstående protokoll från september 1867 skulle han ha varit på vandring i ca 6 år , dvs att han rymde redan 1861 som 13 åring.

Han hade ju inte konfirmerats och heller inte tagit sin första nattvard. Detta var vanligt att denna skedde i 14-15 årsåldern. Därefter ansågs de som ”vuxna” och kunde gå ut i arbetslivet, oftast som dräng på någon bondgård eller som arbetskarl exv. på ett bruk eller gruva i trakten.

Var han befunnit sig under åren efter Brita Stina Gödings död till 1867 har inte kunnat fastställas.

Hans leverne hade inte blivit sundare vilket kan utläsas av nedanstående protokoll

I protokoll från fattigvårdsstyrelsen den 3 september 1867 står:

§3

”Ordföranden anmälde, att Johan Wilhelm Göding, vilken för omkring 6 år sedan innan han blivit beredd till sin första nattvardsgång, rymde från den plats Fattigvården åt honom anskaffat, nu återkommit i mycket utblottat tillstånd, efter att hava fört ett kringstrykande levnadssätt, och utan att någonsin varit admitterad till sin första nattvard ehuru omkring 20 år gammal. Fattigvården, vars plikt det är att hava uppsikt över försvarslösa personer, beslöt nu använda förordnande bemödanden, att på landet hos någon ansvarsfull och ordentlig Bergsman få inaccordera Göding mot den ersättning därför kan betingas, för att skaffa honom nyttig sysselsättning och tillfälle till undervisning i Christendom varefter Göding skulle anmälas hos pastor för beredelse till sin första nattvardsgång

1867 2 oktober

§10

” Johan Wilhelm Göding tillstodsekom och anmäldes det att han icke längre fick kvarstanna hos Per Ersson äldre i Garphyttan där fattigvården på försök åt honom fått plats och beklagade sig att han såsom behäftad med brock, ej stod ut med tyngre arbeten varföre han nu önskade komma i skomakarlära. Göding förstodigades att i morgon klockan 10 f.m. inställa sig hos Doktor Barthelson, för att få utrönt huruvida den uppgivna åkomsten gör honom mindre arbetsför, och skulle fattigvårdsstyrelsen söka åt honom en annan plats”

1867 8 november

§6

”Per Malmbergs hustru , Fänkärnsbron, hos vilken plats erhållits för Johan Wilhelm Göding anmälde, att under den tid av 31 dagar Göding hos dem vistats, han icke kunnat förmås förrätta anvisat arbete under mer än 15 dagar, varför hennes man nödgats avskeda honom. Vidare upplyste hon att Göding bortbytt de stövlar han erhållit av Per Ersson äldre i Garphyttan, samt de byxor han hos Malmbergs fått lagade och i alla avseenden uppfört sig så oskickligt det vore omöjligt ha honom i huset.

Göding, som var inkallad och närvarande erkände otvunget allt vad Malmbergs hustru lade honom till last och föreländigades att själv inom 8 dagar skaffa sig sysselsättning då fattigvårdsstyrelsen ville genom bidrag till hans försörjning sätta honom i tillfälle att bliva beredd till sin första nattvardsgång och blev Göding nu jämlikt 5§ 2 mom Kungliga förordningen av försvarslösa de 13 juli 1853, allvarligt varnad för följderna av undanlåtenhet och uppmanades till ett hederligt och ordentligt levnadssätt.

Åt Malmberg anslog styrelsen fodrade 8 daler såsom ersättning för mat åt Göding under de dagar han ej gittat genom arbete förtjäna födan, samt såsom ersättning för tvättning och lagning av hans kläder.”

1867 5 dec.

§2

”Med E Bergstens hustru vid Fänkärnsbron träffades nu avtal, att hon till en början under tvänne(2) månaders tid eller intill den 1:a Februari skulle lämna husrum och föda åt J.W. Göding med ersättningen av 15 daler per månad varjämte hon i ersättning för ett par byxor och lagning av stövlar, skulle erhålla 1 kr 25 öre.

Då Göding nu kommer att varje vecka besöka församlingens kyrkoherde, för att beredas till sin första nattvardsgång ansåg styrelsen ock nödvändigt, låta genom kassörens försorg åt honom anskaffa 1 par byxor; 1 väst och en rock av mollskinn, fodrade med domestik, tvänne skor av domestik, samt en mössa, varför utan han skulle erhålla en biblisk historia av Åkerblom.”

1867 30 dec.

§ 5

”Såsom ersättning för lämnade klädespersedlar åt Joh. Wilh. Göding, fodrade Per Erson äldre i Garphyttan genom Herr Pettersson 8 kr vilka fattigvårdsstyrelsen medgav till utbetalning.”

1868 2 febr.

§ 7

”J.W.Göding, som nu fått plats hos Bäckström i Bohr mot enahanda ersättning som förut för honom utbetalade, nämligen 50 öre per dag, och som de 3 dagar i veckan, då han ej går i nattvardsskola, erhåller undervisning i Bohr skola, anhöll om en yllehalsduk och en griffeltavla vilket skulle genom kassörens försorg åt honom anskaffa.”

1868 18 feb

§ 2

”Hos ordföranden hade Herr prosten Arosenius anmält att J.W. Jansson Göding numera inhämtat sådana kunskaper i salighetsläran att han kunnat admitteras till Herrans heliga 246, har Johan Wilhelm fått sin första nattvard den 12 mars 1869. Om hans uppförande varit och vore sådant, att därav kunnat antagas att Göding uppfattade betydelsen av detta sakrament. Men då Gödings uppförande under beredsetiden visat annat än gudsfruktan och sedlighet, hade Prosten ansett sig böra neka honom tillträde till Herrans nattvard, till dess han kan visa sig hava iakttagit allvarsam förbättring. Emellertid hade han av Pastorsämbetet erhållit ett så kallat arbetsbevis och begivit sig bort för att skaffa sig arbetsförtjänst. Till följe härav skulle allt understöd för Göding upphöra.

(Enl. husförhör Lindesberg AIc:17 1861-70 sid 246, har Johan Wilhelm fått sin första nattvard den 12 mars 1869) ev. även den sista.

Sotargesällen Johan Wilhelm Guldbrand

I husförhörslängden för 1871-81 är han skriven ”Försvarslösa på staden skrivna vid 1871 års slut”. Han står nu med tagna efternamnet Guldbrand. (Detta får inte sammankopplas med familjen Kjell Guldbrand i Lindesberg).

Enligt utflyttningsboken tog han ut flyttningsbetyg 1873 för att flytta till Fredrikshall, Norge.

(Senare uppgifter säger att han verkligen har befunnit sig i Fredrikshall/Halden).

Lika barn leka bäst

Efter sin tid i Fredrikshall återupptog han sin gesällvandring. På sin färd, vart den nu gick, träffade han en kvinna, Stina Maria Jonasdatter f 1843 i Eskilsskär på Värmlandsnäs, vilken även hon var på vandring. Den ”lösdrivande fd pigan” hade i sitt följe 2 oäkta barn. August f 1868 i Eskilsvik och Augusta Wilhelmina f 1874 i Arboga. (Hon hade även fött ett flickebarn, Carolina 1871 i Hedemora vilken avled 1 år gammalt). Johan slog följe med denna kvinna och påbörjade en vandring norrut genom Norge.

På ön Norska Leka i Nordtrøndelag, ca 20 mil norr om Trondhiem, föddes deras gemensamma barn Johanna Ulrikke 1876. De hade inte möjlighet att ta hand om sin nyfödda flicka vilken adopterades av familjen Peter Seterøy Johannesen i Naerøy.

Johanna Ulrikka skulle senare bli stammor för en stor släkt i Norge. Hon gifte sig med Anton Magnus Petersen Saeterøy och fick 8 barn varav 6 kom till vuxen ålder. 5 av dem fick sedan egna barn som är spridda över hela Norge. Johanna dog 1948 och är begravd vid Kolverids kyrka i Nord-Trøndelag.

Familjen Guldbrand vandrade nu söderut igen och fick en dotter Hedda Fredrika f 1878 i Hornindal, i Song og Fjordane fylke. Färden skulle sedan än en gång gå norrut, till Steinkjer(ca 6 mil norr Trondheim). Enligt flyttningsböckerna i Millesvik tog hon ut flyttattest den 16 april 1883, gifte sig den 16 maj och födde Anna Christin den 7 juli 1883.

Här bodde familjen, nu med sina 3 barn fram till 1888 då de återvände till Lindesberg på ett lite kontroversiellt sätt.

Fortsättning följer i nästa nummer.

Källor:

Kyrkböcker Lindesbergs stad

Lindesbergs stads arkiv, Fattigvårdsstyrelsens protokoll

Släktingar i Norge

Nu levande äldre släktingar i Lindesberg har godkänt publiceringen

Årsmötet 2017

Ann Charlotte Laudon-Tegerhult

Den 28 februari höll Linde Bergslags Släktforskarförening årsmöte i Masugnen. Ett trettiotal medlemmar hade kommit för att delta i årsmötesförhandlingarna och lyssna på Per Bäckman som höll ett kåseri han kallade Tre män i en båt med anknytning till Lindesberg.

Kaffepaus under årsmötet

Ur verksamhetsberättelsen kan nämnas att föreningen har deltagit i Vinterspår, samt har föreläsningar anordnats vid fem tillfällen under året med ämnen som emigrationen till Nordamerika, kvinnohistoria, smedforskning och gruvhistoria samt udda fynd i kyrkböcker.

Föreningen har varit värd för Släktforskarförbundets utbildning till studieledare där tre medlemmar deltog och två medlemmar har även gått steg 3 i nämnda utbildning.

Föreningen har haft nybörjarkurser i släktforskning samt en kurs i texttydning.

Tidningen Flydda Dagar har utkommit med tre nummer under året. Redaktörsbyte har också skett under 2016.

Föreningen har även deltagit i Sveriges Släktforskarförbunds projekt Namn åt de Döda (NÅDD) vilket har inneburit renskrivning av dödböckerna för Lindesberg och Frövi för åren 1860-1900 inför en ny utgåva av "Sveriges Dödbok"

Föreningens ekonomi har gått runt med ett litet men naggande gott resultat.

Calle Lindström omvaldes för två år som ordförande.

Lisbeth Axelsson – föreningens ansvarsfulla kassör – avgick men stannar kvar i styrelsen som suppleant.

Inga Lill Eriksson, som under många år arbetat som föreningens sekreterare avgick så även CO Granath som under flera år ingått i föreningens styrelse. Samtliga avtackades med gåva från föreningen.

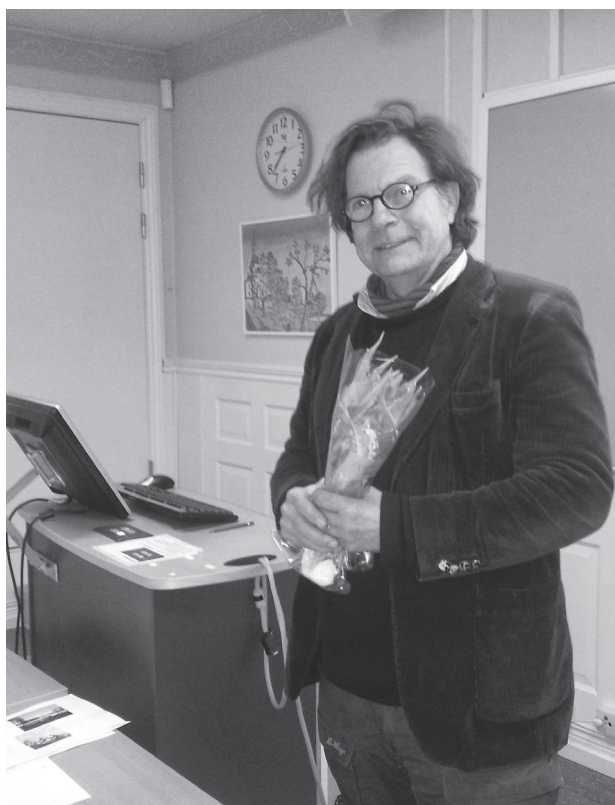
Karin Eriksson och Per Georg Johansson valdes in som nya medlemmar i styrelsen.

Pär Bäckman (tidigare bosatt i Lindesberg, numera i Örebro) höll ett uppskattat och faktaspäckat kåseri om Tre män i en båt. Tre män som samtliga antas ha färdats på Lindesjön dock inte samtidigt.

Fredrik Cederborg (1784-1834) född på Östra Bohr och som delade sitt liv mellan Stockholm och Dal-karlshyttan. Skolades till ämbetsman men övergav den yrkesbanan och ägnade sig till största delen åt författarskap fram till sin död. Blev en populär författare och hans böcker, bland andra "Ottar Trallings lefnadsbeskrivning" trycktes i för dåtiden stora upplagor. Han ligger begravd på Cederborgska kyrkogården med utsikt över Lindesjön.

David Jette Klingberg (1883-1958) mest känd som konstnär, men också en tusenkonstnär, uppfinnare med rötter i Västergötland. Han gick i "slängkappa, barfota och slokhatt" och var under en tid en känd profil i Lindesberg.

Hjalmar Bergman (1883-1931) behöver, som en av Sveriges mest kända författare, ingen närmare presentation. Han bodde under 1908 som nygift, tillsammans med sin hustru Stina, ett enda år i Lindesberg i villa Nordanå vid Bottenåns strand.

Påsk

Margit Strömberg

Här i Måle och Vedeväg skedde utklädseln till påskkäringar på påskaftonens eftermiddag. Vi var ett par flickor som var lekkamrater och vi gjorde sällskap och hade också med oss en lillebror som fick vara påskgubbe. Vi höll på mellan cirka 7 år och 12 år. Vi bodde i en liten by och eftersom det här var på 1940-talet var det ingen biltrafik, det var under krigsåren. Långt innan påsk, redan i februari, började vi rita påskbrev. Mamma köpte smalt, vitt omslagspapper i lanthandeln för 10 öre. Det blev en liten rulle, som sen delades upp till lagom stora bitar som vi sedan ritade och målade med färgkritor. Vi tyckte om att rita och måla och vi var duktiga på det. Så det tillverkades mängder av påskbrev med tuppar, hönor, kycklingar, ägg och påskkäringar. Det blev ett 10-tal påskbrev från oss var till varje stuga vi besökte.

Vi klädde ut oss i gamla kläder, som våra mammor haft. En lång kjol, gärna i blommigt eller brokigt mönster, eller också fick förklädet vara färgglatt. Överdelen berodde väl mera på hur varmt vädret var. Över axlarna en schal och på huvudet ett "kläde", som det kallades då, alltså en schallett knuten under hakan. Vi målade oss i ansiktet med vattenfärger, vi hade inte tillgång till något smink, röda kinder, svarta ögonbryn. Det var meningen att vi skulle se hemska ut, men blev nog mest söta.

Det var bäst att ha något gammalt och oömt på sig för det var ofta blött och lerigt på grusvägarna i snösmältningen. Vi gjorde också så, att vi fort öppnade ytterdörren, det var ingen som hade dörren låst på den tiden, slängde in högen med brev, skrek Glad Påsk och rusade ut och gömde oss i trädgården bakom någon buske eller häck. Fanns det då någon yngre karl eller pojke i huset, så jagade han efter, för att få fatt i oss och då kunde det bli bataljer ibland. Annars ropades efter oss, att vi skulle komma in och få något godis i våra korgar eller gamla kaffepannor. Vi var nog inte svåra att övertala, för några karameller eller kakor, någon liten slant, en gång fick vi varsitt kokt ägg, det var överraskning på den tiden.

Då var man inte van vid varken godis eller pengar. Inte hände det så mycket heller, alltså blev påskkärings-springet ett stort nöje. Det sysselsatte oss hela eftervintern med ritandet, när det var som kallast och så kulmen då på påskaftonen.

Det var enda gången på året som vi barn klädde ut oss. Våra mammor engagerade sig och hjälpte oss och tyckte det var roligt för barnen. Jag minns, att ett år sade en grannfru till mamma, att mina teckningar var så fina så dem satte hon upp på väggen i köket. Då blev jag glad och stolt, för på den tiden slösades det inte med beröm, minsann. Vi besökte cirka 8-10 familjer i den lilla byn Måle.

Mina barn föreställde också påskhäxor på påskaftonen och nu är det barnbarnens tur. De vill också klä ut sig i färgglada kläder och springer till några grannfamiljer. Men de är lata, ritas bara ett par påskbrev till varje familj och viker inte ens ihop dem till små brev som vi gjorde.

Men det är inte så vanligt längre och inte så många barn som följer den gamla påsksedan. Däremot går de utklädda till skolan på skärtorsdagen, min dotterdotter hade till och med kvast med sig.

För övrigt åt vi påskmat, när vi barn kom hem, hungriga förstås. Det skulle först och främst vara kokta ägg. Ibland hade vi lökskal eller möjligen någon påse äggfärg i kokvattnet. Då tyckte vi att äggen smakade extra bra. En del vuxna tävlade om, hur många ägg de kunde äta. En annan rätt var Janssons frestelse och så skulle det finnas sill och kanske inlagd strömming. Köttbullar och prinskorvar var också populär mat.

Min mamma hade namn på alla dagarna i påskveckan, det gjorde det spännande att vänta på påskaftonen, Hon sade Vitmåndag, Fettisdag, Dymmelonsdag och Skärtorsdag, På fettisdagen åt vi fettisdagsbullar, som det hette då, med varm mjölk till på tallrik. Det var enda dagen för den rätten. Dymmelonsdag eller dymmelveckan levde kvar från den katolska tiden, då ingen klockringning fick förekomma utan istället slog man mot ett sorts träinstrument. Vi hade också tagit in påskris, spåda kvistar av björkris som i stugvärmen slog ut med ljusgröna löv. I riset sattes färgade fjädervippor. På väggarna sattes påskbonader av papper med olika motiv. Mamma kallade den som sov längst på långfredagen för "Långlaten" och på påskdagen för "Påskloska". På långfredagen på den tiden var ingenting öppet, ingen aktivitet med någonting, så den dagen blev verkligen lång och det var ju vad som var meningen. Då borde man läsa i Bibeln och begrunda korsfästelsen.

NR 1/2017

Årg.nr. 20/ nr. 49